

Prvi kongres pravnikov v Beogradu.

Dne 18. decembra ob desetih dopoldne je otvoril predsednik gd. Djoka Nestorović s kratkim nagovorom Prvi Kongres pravnikov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Dvorana Narodne skupščine je bila nabito polna pravnikov obojnega spola. V imenu vlade, ki so jo zastopali ministri gg. Uzunović, Radojević in dr. Krajać, je pozdravil kongres gd. minister Uzunović, v imenu češkoslovenskih pravnikov češkoslovaški konzul dr. Jindra Andrijad. Kralja je zastopal kapetan mornarice gd. Mažuranić.

Zatem je sledilo čitanje referatov, ki se je nadaljevalo tudi popoldne.

Dopoldne so predavali: dr. Boža Marković, dr. Stanko Frank in dr. Metod Dolenc o sodelovanju laičnega elementa v kazenskem pravosodstvu; Mihajlo Jovanović, dr. Dragutin Tončić in dr. Fran Goršič o rodbinskih zadruгах. Ostala dva referata sta prišla popoldne na vrsto: dr. Dragutin Arandjelović, dr. Srečko Zuglia in dr. Vladimir Golia so predavali o neomejenem dokazu s pričami v civilnem postopku, dr. Stanko Lapajne, dr. Ivo Milić (Subotica) in dr. Aneta Mainkas (Zagreb) o izenačenju dednih pravic moških in ženskih potomcev.

Popoldne je posetila deputacija kongresa, sestavljena iz članov vseh treh naših pravniških združenj, Avalo, in se poklonila tamkaj na grobu neznanega junaka in položila nanj venec. Pri tem je izpregovoril gd. univ. prof. dr. Polić par iskrenih besed.

Drugi dan je bilo živahno življenje v vseh štirih sekcijah, največje zanimanje je vladalo za prvi dve. Razprave so bile v sekcijah končane že dopoldne.

Zaključna seja kongresa se je vršila v nedeljo. Po prečitanju pozdravnih dopisov in brzojavov je izpregovoril predsednik g. Nestorović govor v spomin Njegoša, nato so se prečitale resolucije posameznih sekcij. Resolucije so bile vse soglasno sprejete in se glase:

I. Ali in kako naj se uvede sodelovanje laiškega elementa v kazenskem pravosodstvu?

1. V spoznanju, da sodelovanje laikov v kazenskem pravosodstvu ni samo strokovno pravniško vprašanje, ki naj ga rešuje samo pravnik, da morajo marveč na njega rešitev vplivati i drugi faktorji, zlasti narod po svojih predstavnikih v Narodni skupščini, se kongres pravnikov ne izreka o njem dokončno, temveč samo konstatuje, da se je izjavila večina udeležencev, ošobito iz krajev, kjer ni prave porote, zoper sodelovanje laikov v kazenskem pravosodstvu.

2. Dobro pravosodstvo je možno le tako, ako ga vrši usposobljen in vesten sodnik. Zato je neobhodno potrebno, povzdigniti nivo sodnikov, to pa pa je izvedljivo samo s popolno samostojnostjo sodnikov, ki je pa ni videti samo v stalnosti, ampak predvsem v njegovi materialni neodvisnosti. Da se dobi tak sodnik, izjavlja kongres željo, naj se sodnik čimprej gmotno okrepi, da bo utegnil vršiti svojo visoko dolžnost tako, kakor pričakuje to narod od njega.

II. Ali je v civilni pravdi dopustiti neomejeno dokaz s pričami?

Ker se v tem vprašanju ni doseglo enotno mišljenje, ki bi se kot mišljenje sekcije izneslo pred kongres, priporoča sekcija kongresu, da se odloži to vprašanje za poznejši kongres.

V ostalem priporoča sekcija, da se vnese v novi civilno-pravdni postopnik načelo svobodne sodniške ocene vzprejetih dokazov.

III. O združnem pravu in seljaškem dedinskem pravu.

1. V novem zakonodavstvu je treba ustanovo hišne ali rodbinske zadruge ne samo obdržati, ampak tudi okrepiti in zato dovoliti fakultativno snovanje novih zadrug v vsakem seljaškem selu po vsej državi kot najpripravnejše sredstvo in podlago za občo ureditev seljaškega posestva.

2. Za podlago pravni ureditvi združnih razmerij za vso državo je treba vzeti sedaj v Hrvatski in Slavoniji veljavni združni zakon od 9. maja 1889 z novelo od 30. aprila 1902 z izpremembami, potrebnimi v poedinih pokrajinah. Zlasti je treba dati zadrugi značaj pravne osebe z obliko kolektivne

lastnine, v kateri ni nasledstva. Za sodstvo v združnih pravnih vprašanjih bi morala biti pristojna sodišča po vsej državi, kakor je to sedaj v Srbiji in Črni gori.

3. Ker sedaj za Bosno in Hercegovino ni zakona, ki bi urejeval razmere v bivših kmetiških zajednicah in vlada o pravnem življenju popolni kaos v tem pogledu, naj se nujno uvede hrvatski združni zakon kot provizorni predpis z najpotrebnejšimi izpremembami.

IV. O izenačenju dednih pravic moških in ženskih potomcev.

1. Potrebno je, da se v bodočem jedinstvenem intestatnem dedinskem pravu izenačijo pravice moškega in ženskega potomstva.

2. Ravno tako je potrebno, da se ustanove za dedovanje v seljaških posestvih in eventualno obrtniških, industrijskih in sličnih proizvodjalnih podjetjih, da se prepreči razkosanje teh, izjemna sredstva v specialnih zakonih, vendar čuva vedno princip enakosti.

3. V tem slučaju naj se obrača pažnja zakonodavca na ustanovo odkupne pravice v korist enega naslednikov.

Naslednja točka: volitev stalnega odbora. Izvoljeni so bili soglasno: za predsednika dr. Danilo Majaron, odvetnik in predsednik odvetniške zbornice v Ljubljani, za podpredsednika dr. Ladislav Polić (Zagreb) in dr. Boža Marković (Beograd), za člane dr. Dragoljub Arandjelović, Obrad Blagojević in Mihajlo Zlatanović (Beograd), dr. Ante Verona, dr. Dušan Peleš, dr. Ivo Politeo (Zagreb), dr. Janko Babnik, dr. Metod Dolenc in dr. Rudolf Sajovic (Ljubljana).

Soglasno so bile sprejete tudi tri izpremembe pravil, ki jih je predlagal predsednik Nestorović: 1. da more biti član kongresa poleg ostalih pogojev samo tisti, ki je zaeno član enega naših pravniških udruženj (čl. 3), 2. da se število članov glavnega odbora (poleg predsednika in dveh podpredsednikov) poveča od 7 na 9 (čl. 5) in 3. da se podaljša rok, do katerega je plačati članarino do 30. junija (čl. 10).

Po govorih dr. Majarona in dr. Verone je predsednik Nestorović zaključil zborovanje.

S tem bi bil načrtan v najglavnejših potezah potek znanstvenega dela na kongresu. Omeniti pa je tudi, da so bili udeleženci kongresa sprejeti s prisrčnostjo, ki je prekosila vsako pričakovanje. O tem jih je preveril že sprejem na beograjskem kolodvoru, kamor je prispela večina iz Slovenije in Hrvatske dne 17. septembra o polnoči. Sijajen banket dne 18. je združil okoli 1200 oseb v dvoranah »Kazine« in »Pariza«. V soboto popoldne se je podala večina udeležencev na parobrod Aleksander, ki se je vozil dve uri po Šavi in Donavi, na ladji sami je priredila beograjska občina gostom zakusko. Zvečer se je vršila v Narodnem pozorištu slavnostna predstava. Poleg baleta so igrale najboljše moči dva odlomka iz srbske dramatične literature (Nahod III. čin, Gjido). V nedeljo popoldne so posetili udeleženci deloma dirke kola Dunavskih jahača, deloma so napravili manjše izlete v okolico.

V ponedeljek (21.) je odpeljal vlak pravnike v Arandjelovac, srce Šumadije. Narod jih je tamkaj navdušeno sprejel, med gostijo, prirejeno od ljudstva, so se spoznavali pravniki s priprostim ljudstvom, pele so se vesele pesmi, plesalo kolo, godba je svirala. Večina gostov se je odpeljala popoldne v Topolo in Oplenac in se poklonila tamkaj duhu kralja Petra I. Osvoboditelja. Prisrčnost sprejema, prijaznost naroda in lepi kraj so osvojili srca vseh.

Kakšen je uspeh kongresa, nazvanega sicer prvega, a v resnici drugega zbora naših pravnikov? Z zagrebškim zborom je bil prebit led v tem pogledu, beograjski je stal že na trdnejših nogah. Ni sicer dvoma, da je Beograd sam dosti vplival, da je bilo število udeležencev tolikšno. Toda v drugi vrsti pa je vendar smatrati, da je zadobila institucija pravniških zborov v našem svetu trdna tla. S številom referatov, ki so se obravnavali na kongresu, se res ne moremo ponašati. Dokaj je važnih problemov, ki bi zaslužili obravnavanje na njem in nekatere panoge prava sploh niso bile zastopane. Toda tajiti se tudi ne da, da imajo vsi obravnavani predmeti veliko važnost glede na izenačenje prava pri nas. Končno je še kar se mora zaznamovati za velik uspeh: velika pozornost, ki so sledili z njo poslušalci referentom in pa intenzivna udeležba in sodelovanje pri razpravah v vseh sekcijah, ki sta bili

znatno večji kakor na lanskem zagrebškem zboru. To kaže, da so se vsi sodelujoči zavedali, da gre za znanstveno delo na kongresu. To povzdiga tudi pravniški kongres nad zborovanja drugih stanov v državi, na katerih se obravnavajo večinoma stanovska vprašanja. Ta pojav nas navdaja z upanjem, da bo nivo prihodnjega kongresa stal še višje in da se bodo tudi naši pravniški kongresi kmalu merili s kongresi drugih narodov. Prihodnji kongres naj pokaže v vseh smereh že znaten korak naprej.

Pregled tujih zakonodaj.

Splošne opazke, ki so postavljene na čelo poročiloma o zakonodaji leta 1923 v Češkoslovaški in Avstrijski republiki (Slov. Pravnik str. 37 in sl.), veljajo tudi za zakonodajo l. 1924. Vendar kaže češkoslovaška zakonodaja v l. 1924, da so se prilike v Češkoslovaški republiki znatno bolj ustalile nego v Avstriji; manj je spominov na vojno in neposredno povojno dobo, manj se urejajo z naredbami materije, ki so se pred vojno navadno urejale z zakoni, zakoni niso več v tolikem številu izdani samo kot prigodni, nego kot trajni. Vse to se opaža v avstrijski zakonodaji v manjši meri, dasi se tudi tu vidi napredek. Tehnika zakonodaje pa je v obeh državah dovolj visoka, mi jo lahko zavidamo v marsikaterem pogledu.*

»A. Sbirka zákonů a nařízení státu československého« v l. 1924.

I. Mednarodno pravo. Češkoslovaška tudi minulo leto ni samo pristopala vsakovrstnim splošnim mednarodnim pogodbam, nego je s celo vrsto držav sklenila posebne trgovinske in drugačne pogodbe za ureditev medsebnih zlasti trgovinskih prilik in pravne pomoči. Posebno naj omenim več pogodb z Avstrijo, Ogrsko, Italijo, Nemčijo, ki urejajo likvidacijo stanja, nastalega s prevratom, med njimi dogovore z Italijo 14 o razvoju č. sl. prometa v tržaški luki, 132 o ureditvi finančnopravnih prilik, dogovor nasledstvenih držav 147 z zakonom 148 o depozitnih terjatvah napram ogrski poštni hranilnici, 201 o cesiji hipotečnih terjatev bivše A. o. banke v Č. sl. na Č. sl. državo; 223 z Ogrsko o popisu medsebojnih starih kron-

* Številke brez pristavka pomenijo tekoče število zakonov in naredb v »Sbirki« in »Bundesgesetzblattu«; zakonom in odredbam iz prejšnjih let je pristavljena letnica.